

Elly Nienstædts foredrag om den engelske fællesskole

Taler

Elly Nienstædt
Kvinderettighedsforkæmper
og medstifter af Dansk
Kvinderaad

Dato

1. november 1912

Sted

Danmark

Naar jeg i Aften vil søge at indlede en Diskussion om Fællesskolen, maa jeg, for at forebygge enhver Misforstaaelse, først oplyse, at jeg aldrig har gjort Skolesagen til mit specielle Studium. Fællesskolen derimod har interesseret mig som Kulturspørgsmaal, som Led, eller rigtigere et af de mange Punkter i Nutidsudviklingen, som berører den Sag, som særlig har lagt Beslag paa mine Tanker, Kvindesagen. Jeg vil berette lidt om Fællesskolen i mit Fødeland, England.

Den befinder sig der, ligesom her, paa et Forsøgsstadium. Der som her er der delte Meninger om dens Betydning som samfundsudviklende Fremtidssag, og inden for Rækken af dens Forsvarere atter delte Meninger, om Fællesskolen burde fortsættes hele Skolelivet igennem, altsaa til den opvoksende Ungdom begynder paa Universitetslivet, eller om den burde afbrydes omtrent i 13-14 Aars Alderen og erstattes i de sidste fire Aar af særskilte Pige- og Drengeskoler.

Det kunde maaske indflettes her med det samme, at Skolelivet i England i de bedrestillede Kredse, om hvilke der alene er Tale her i Aften, ogsaa for den unge Piges Vedkommende ikke er endt, før hun fylder 18 Aar. Heller ikke er der Tale om nogen som helst Deltagelse i Selskabslivet før det Tidspunkt. Man er ikke voksen hos os, fordi man er konfirmeret, og Kjolen er bleven nogle Tommer længere.

Jeg har igennem mine Efterforskninger faaet Oplysning om 20 Fællesskoler i England. Der findes vel nok nogle flere, men næppe mange. I Skotland er Fællesskolen derimod noget mere udbredt.

At der er Vanskeligheder, som skal overvindes, naar der er Tale om at indføre og

gennemføre fælles Opdragelse for begge Køn, bliver vel indrømmet af alle; men at man kun kan overvinde disse Vanskeligheder ved at se dem lige i Øjnene, ved at søge at analysere dem og møde dem paa rette Maade, burde være lige saa indlysende. Hvori bestaar de? Er de af intellektuel, fysisk eller moralsk Natur? - Saaledes spørger man, og Svaret maa vel lyde: Paa alle 3 Omraader møder der Indvendinger og Vanskeligheder. Den gamle Fabel om, at Kvinden ikke dur til andet end til at lave Mad, passe Hus og Børn, er heldigvis gaaet ud af Sagaen. Den er modbevist, thi Udviklingen har jo ført med sig, at hendes Virkefelt har maattet udvides, og hun har klaret sig godt til Trods for de Vanskeligheder, som er bleven og endnu bliver lagt hende i Vejen. Men Erkendelsen af, at den unge Pige har Krav paa og trænger til højere Undervisning, flere Kundskaber, dybere Udvikling, behøver jo ikke at føre med sig, at den skal være fælles med Drengenes. Fra mange Sider bliver der derfor ogsaa hævdet, at fraset alle andre mulige Indvendinger vil der være nogle Aar, hvor Drengene og Pigerne vil have vanskeligt ved at følges ad. Man paastaar, at en Piges Udvikling fra det 10. til det 14. Aar gennemsnitlig er hurtigere end en Drengs, men at til Gengæld førstnævntes Udvikling til Kvinde kræver, at der bliver taget særligt Hensyn til hende, og at hun i nogle Aar ikke bliver overanstrengt med aandeligt Arbejde. Og Hensynet til det ene Køn bør ikke hæmme det andet.

Helt fyldestgørende kan det Spørgsmaal kun besvares ad Erfaringens Vej, og der er det foreliggende Materiale paa Fællesskolens Omraade lovlige lille endnu, særligt her i Evropa. Men saavidt jeg har kunnet erfare, er den for det meste ubetinget til Gunst for den gennemførte Fællesskole til Skolelivets Afslutning.

Saaledes skriver f. Eks. Bestyreren af en større Fællesskole i Keswich i Nord England: „Pigerne holder deres Position fuldtud under Samarbejdet med Drengene”. Fra en Londoner-Skole hedder det: „Under Arbejdet holder Pigerne deres Position fuldtud med Drengene, og deres lettere vakte Entusiasme og større Flid har allerede nu Indflydelse paa Drengene”. Der bør tilføjes, at der her var Tale om en Skole, som i syv Aar havde bestaaet som Drengeskole og saa blev omdannet til Fællesskole.

En tredie udtrykker sig saaledes: „Pigerne er som Regel mere lærenemme end Drengene, men disse til Gengæld mere til Bunds gaende, ogsaa tidt mere urolige under daarlig Ledelse, mens der dog er mange Undtagelser fra denne Regel”.

Flere gunstige Udtalelser fra engelsk Side kunde nævnes, dog vilde det føre for vidt.

Naar vi nu vender os mod den anden Indvending: Drengenes utvivlsomme Overlegenhed i fysisk Styrke, saa vil det hovedsagelig gøre sig gældende i Sporten, og enhver, der kender lidt til engelsk Liv og Tankegang, og den Rolle, Sporten spiller i engelsk Skoleliv, vil indse, at dette Spørgsmaal nødvendigvis vil spille en større Rolle der end her.

For mange Englændere er dette Punkt derfor det mest afgørende. Enhver Forhandling bliver kort og godt afskaaret med et bestemt: Pigerne kan ikke spille Fodbold, det afgør Spørgsmaalet.

Men selv om jeg som Englænderinde i Princippet er en begejstret Tilhænger af Sport som Led i den Udvikling, Skolen giver, og anser det for et stort Fremskridt her i Landet, at Sportens Betydning bliver anerkendt mere og mere, ogsaa i Skolelivet, saa tror jeg dog ikke, at Fællesskolens Ve og Vel bør afhænge af det Spørgsmaal, om unge Piger kan spille Fodbold eller ej.

Lad Drengene spille Fodbold alene, Pigerne hitter nok paa noget andet i den Tid. Og saa er der sikkert ogsaa i Sporten Punkter nok, hvor Dreng og Pige kan mødes til Gavn for begge Parter.

Saa vel Cricket, Lacrosse, Hockey og Tennis egner sig fuldtud for Piger.

Den tredje Indvending: om det fra et moralsk Synspunkt er gavnligt, end sige forsvarligt at føre Dreng og Pige, den opvoksende Mand og Kvinde sammen i dagligt Samvær under hele Udviklingsperioden i en Tid, som er anerkendt som vanskelig for begge Parter, hvor Instinkterne, Drifterne vaagner, Dømmekraften derimod er mindre udviklet, er sikkert den alvorligste, den som giver mest Anledning til Diskussion, og ogsaa til Tøven hos mange, som ellers ikke er blinde for Fællesskolens Fordele.

At ogsaa dette Spørgsmaal er vanskeligere at besvare i England end her, maa ikke forbavse. I et Land, hvor hele Skolesystemet for de bedrestillede Samfundsklassers Vedkommende igennem Tradition, Livsvaner og Livsanskuelser for en saa stor Del beror paa Kostskolesystemet, er Fællesskolens Indførelse selvfølgelig en alvorligere Sag, end hvor der kun er Tale om

Dagskoler.

I en Dagskole er Ansvar for Bestyreren og Lærerne visselig ikke lille, men efter endt Skoletid gaar hver til sit, og Ansvar for Elevernes Færden bliver flyttet fra Skolen til Hjemmet. En Kostskole derimod skal ikke alene være Skole, men tillige overtage Hjemmets Opgave. Eleverne lever sammen fra Morgen til Aften, deler stort og smaat paa hel anden Maade end i en Dagskole. Men selv her maa Spørgsmaalet om Fællesopdragelsen besvares bejaende, til Trods for de Vanskeligheder, som ingen vil fornægte.

Skolens, Opdragelsens Maal kan aldrig være at frembringe et bestemt Ideal af Mandighed eller et bestemt Ideal af Kvindelighed, men Maalet er at danne baade Mænd og Kvinder til fuldt ud at udfylde deres Plads i Livet, til at frembringe et saa menneskeligt stort Resultat, som vel muligt. En Drengeskole, være den nok saa god, kan ikke undgaa at være ensidig, naar der er Tale om menneskelig Udvikling, og det Samme maa selvfølgelig siges om en Pigeskole. Det kan ikke være anderledes. Den ene Halvdel af Menneskeheden med dens ejendommelige Synspunkter og Betragtningssmaade er jo ikke repræsenteret. Alle Vidnesbyrd stemmer derfor ogsaa overens i det Punkt. Baade for Dagskolens og Kostskolens Vedkommende bliver en mere alsidig og fordomsfri Betragtningssmaade og Drøftelse fremherskende, naar begge Køn samarbejder, end naar kun det ene er repræsenteret.

Og det vanskeligste Problem af alt, den for tidlige, usunde Udvikling af Kønsdriften, den stærkeste Drift, Mennesket kender? Mon den ikke ogsaa forebygges bedst ved et sundt, kammeratligt Forhold under hele Opdragelsen imellem Dreng og Pige, fremfor ved Opretholdelsen af den kunstige Adskillelse i Skoletiden og Udviklingsperioden, som endnu bliver forsvaret af mange, som den mest rigtige Vej for at undgaa eller i hvert Fald formindske de Farer, som alle ved lurer paa baade Mand og Kvinde, men som i Virkeligheden bevirker, at den unge Mand og Kvinde, naar deres Modenhedsalder nærmer sig, staar overfor hinanden blottet for enhver fælles Tankegang eller Kendskab til hinanden, hver med et kunstigt idealt Fantasibillede af de Dyder, de har lært at forbinde med Tanken om det andet Køn, men uden nogen som helst dybere Forstaaelse af hinandens Mangler og Fortrin.

Fællesskolen besvarer det Spørgsmaal absolut bejaende, selv om Materialet, hvorpaa de gjorde Erfaringer støtter sig, som allerede fremhævet endnu ikke er

overvættes stort. Ogsaa fra England har jeg faaet den mest opmuntrende Bekræftelse af denne Anskuelse, saavel for Dagskolens som for Kostskolens Vedkommende.

Drenges og Pigers Samvær har ikke voldt os nogen Besvær, særlig ikke af den Slags, man mest frygtede for, skriver En.

En anden mener, „at alle vore Vanskeligheder opstaar som Følge af den tidligere Adskillelse og den ufornuftige Behandling, som følger med dette System”.

Bestyrerinden af den Skole, hvor jeg selv har været Elev, skrev til mig: „Jeg har ikke kendt nogen moralsk Vanskelighed under Samarbejdet mellem de to Køn, men tror tvertimod, at meget godt kan blive opnaaet. Drengene og Pigerne har sund Interesse til fælles baade i Arbejdet og Legen, og der er intet, som fremmer en usund eller for tidlig Udvikling af Kønndriften”.

Jeg er bleven opfordret til at berette lidt om mine egne Indtryk af den Skole. Det er mig saa meget desto kærere, da jeg nu som modent Menneske er mig bevidst, at de har haft den betydningsfuldste Indflydelse paa hele min Udvikling, og jeg endvidere tror, at den i enkelte Retninger kommer Idealet saa nær, som det foreløbig er muligt.

Kilde

Kvinden og Samfundet. 18. Årg., nr. 22: s. 85f. Udg. af Dansk Kvindesamfund. 1. november 1902.

Kildetype

Dokumentation i avis, magasin e.l.

Tags

Foredrag, Kvindebevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/elly-nienstaedts-foredrag-om-den-engelske-faelllesskole>